

Winnaar van Duurzame 100 Meten=Weten doet zélf onderzoek naar pesticiden: ‘We moeten blijven duwen nu we een kantelpunt bereiken’

Onno Havermans

11–14 minutes

Waar komen pesticiden die worden gebruikt in de bollenteelt terecht en hoe schadelijk zijn ze? Inwoners van de Drentse gemeente Westerveld besloten het zelf te onderzoeken. Hun vereniging, winnaar van 2025, boekt resultaat door stug vol te houden.

[Onno Havermans](#) 9 oktober 2025, 21:59 Leestijd 7 min

Frans Rooijers, voorzitter van Meten=Weten, en voormalig voorvrouw Alok van Loon. Foto Olaf Kraak

Alok van Loon en Rob Chrispijn lopen elkaar tegen het lijf bij een debatavond in Diever in oktober 2018. Het debat gaat over de snelgroeiende bollenteelt in Drenthe. Steeds meer omwonenden maken zich zorgen over het toenemend

gebruik van pesticiden, en velen hebben daarom bij de gemeenteraadsverkiezingen in maart gestemd op partijen die beloofden de bollenteelt te begrenzen. Maar in het debat komen de winnaars alweer terug op hun beloften.

Van Loon, zelf oud-raadslid, interviewde een paar jaar eerder toxicoloog Henk Tennekes voor het ledenblad van Progressief Westerveld. Tennekes waarschuwt in zijn boekje *A disaster in the making* uit 2010 als een van de eerste wetenschappers in Nederland voor de schadelijke effecten van chemische bestrijdingsmiddelen op de natuur, vooral op bestuivers als bijen.

“Hij moedigde me aan hier iets mee te gaan doen”, vertelt Van Loon. Later, kort voor zijn overlijden in 2020, zal ze Tennekes beloven zijn werk voort te zetten. Maar op die avond in Diever treft ze ecooloog en liedjesschrijver Chrispijn. “Hij was zó boos. Ik zei: ‘Misschien moeten wij oude knarren iets gaan doen’. Waarop Rob zei: ‘We gaan zelf meten’.”

---

57 verschillende bestrijdingsmiddelen gevonden

Een paar weken later zitten er twintig mensen aan de lange eettafel van Van Loon in Geeuwenbrug, om de werkgroep Meten=Weten op te richten. “We dachten eerst aan vijf steekproeven en daar hadden we geld voor nodig”, vertelt Van Loon. “Een test kost 500 euro. We hebben toen een brief rondgestuurd en binnen enkele dagen hadden we al meer dan 6000 euro binnen, dus toen konden we twaalf metingen doen.”

Wat die zouden opleveren wist niemand. “We waren best zenuwachtig”, vertelt Van Loon. “Straks vinden ze niks in het lab, en wat dan? Maar de uitslag was dat er 57 verschillende stoffen waren gevonden, waaronder een aantal al lang verboden stoffen, die waren gemeten in tuinen, in vanggewas en in natuurgebieden. Toen het rapport uitkwam, hebben we contact gezocht met Joop Bouma van *Trouw*.”

Tegelijk met [de publicatie in de krant en op de website](#), op 6 maart 2019, verstuurt Meten=Weten haar eerste persbericht. De volgende ochtend belt het *NOS Journaal*, de werkgroep komt op *TV Drenthe* en in *Nieuwsuur*.

Foto Olaf Kraak

Ontvangen met hoongelach en boegeroep

Door de commotie lekt het eerste *Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden* (OBO) van het RIVM voortijdig uit. Hieruit blijkt dat gif is gevonden in de urine van volwassenen en kinderen, in huisstof en stof op deurmatten, ook bij mensen die verder dan 500 meter van een bollenveld wonen.

“Wij dachten: nu schrikt de overheid wel, die is er immers ook voor ons”, zegt Van Loon. “Maar we werden met hoongelach en boegeroep ontvangen. Bij *TV Drenthe* was een toxicoloog uitgenodigd die zei dat het eten van een zak frietjes gevaarlijker is dan wonen naast een bollenveld. En in de Provinciale Staten werden we afgeschilderd als een soort groene terroristen.”

‘De overheid gooit boer en burger telkens samen de arena in, maar de belangen zijn te groot en te verschillend’

Dat lag misschien ook een beetje aan de eigen presentatie, erkent Van Loon. “Tegelijk met de publicatie in *Trouw* hadden we in *de Westervelder* een pagina gekocht om ons onderzoek toe te lichten. Rob bedacht de uitdagende kop: ‘Hoelang laten we ons nog vergifigen?’”

De verstandhouding tussen boeren en burgers in Diever, Dwingeloo, Vledder en de andere dorpen die samen de gemeente Westerveld vormen was al langere tijd niet goed meer. Al in 2003 waarschuwden de stichting Bollenboos en de Milieufederatie Drenthe in het rapport *Lelies, het land van de reizende bol* voor de gevolgen van de lelieteelt. Drie jaar later protesteerde Bollenboos samen met de Partij voor de Dieren in het zwartboek *Gifkikker* tegen de snelle opmars van de bollenvelden en gif spuiten. Maar de provincie Drenthe negeerde de oproepen om tijdig in te grijpen.

Meten=Weten-voorzitter Frans Rooijers: 'Zover als met het klimaat zijn we nog lang niet met pesticiden'.Foto Olaf Kraak

Splijtzwam binnen plattelandsgemeenschappen

Burgers en boeren stonden 'echt lijnrecht tegenover elkaar' tijdens een debat kort voor de raadsverkiezingen van 2014 in de hal van het gemeentehuis, vertelt Van Loon. "Heel vaak wordt gezegd: waarom gaan ze niet met de boeren praten? Nou, er is eindeloos gepraat, van het ene rondetafelgesprek naar de andere dialoog. Maar er kwam gewoon niks uit. Ja, er kwam een leliemeldpunt en een wethouder ging zich over de lelieteelt buigen. Maar ook in die periode gebeurde er niks. De overheid gooit boer en burger telkens samen de arena in, zo van zoeken jullie het maar met zijn tweeën uit. Maar wat moet je met elkaar bepraten? De belangen zijn te groot en te verschillend."

Dit lossen omwonenden en telers niet samen op, concludeerden al in 2019 procesbegeleider Martha Buitenkamp en oud-dijkgraaf Marga Kool, die in opdracht van het ministerie van Landbouw, de provincies Drenthe en Overijssel en gemeenten dertig betrokkenen interviewden. Onder de veelzeggende titel *Uitgesproken* waarschuwen ze: 'Vanwege de heftigheid en de emotionele geladenheid van de discussie, vormen de meningsverschillen een (potentiële) splijtzwam binnen plattelandsgemeenschappen'.

Toch blijven gemeente, provincie én Rijk aansturen op 'communicatie', zegt Frans Rooijers, sinds een jaar voorzitter van Meten=Weten. "Maar wat is communicatie dan? Vertellen dat alles wat ze gebruiken is goedgekeurd en door heel veel wetenschappers is bekeken, dat er echt niks aan de hand is. En dat ze best een appje willen sturen om ons te waarschuwen als ze gaan spuiten. Maar dat appje komt nooit."

Rooijers woont zelf naast een lelieteler. "Die zegt: 'Ik heb geen geheimen'. Maar wij willen weten wat er gespoten wordt. Of het een insecticide is of een meststof. Boeren vinden het vervelend als ze worden bekritiseerd of een middelvinger krijgen als ze met de spuit op pad gaan, en dat snap ik. Soms gebruiken ze ook biologische middelen, zeggen ze. Dan bedoelen ze minerale oliën, die in de biologische landbouw zijn toegestaan als laatste redmiddel. Maar dat is geen biologisch product, het is gewoon synthetisch. En zij gebruiken er veel meer van

dan biologische boeren.”

Nevel van bestrijdingsmiddelen

Meten=Weten is inmiddels uitgegroeid tot een vereniging met tweeduizend leden, die heeft aangetoond dat pesticiden door verdamping en verwaaiing tot kilometers buiten de akkers in de natuur terechtkomen. Er hangt een nevel van bestrijdingsmiddelen over ons land, concludeert de vereniging in 2024 na twee jaar onderzoek onder de naam Schone Sier.

‘De lelieteler zegt: ‘Ik heb geen geheimen’, maar wij willen weten wat er gespoten wordt’

Met het eigen onderzoek is Meten=Weten een voorbeeld geworden voor andere groepen van verontruste omwonenden elders in het land. Die krijgen vaak steun van AARDige Buren als ze naar de rechter stappen om de lelieteelt een halt toe te roepen. Meten=Weten doet dat ook, maar de vereniging richt zich met name op de overheid. AARDige Buren (ook in de Duurzame 100) is in 2023 opgericht om te helpen in civiele zaken. Dat gebeurde nadat de rechter een lelieteler in het Drentse Boterveen had verboden om pesticiden te gebruiken en de advocaat van die teler daarop dreigde om de omwonenden financieel aansprakelijk te stellen voor gederfde inkomsten.

[Boterveen was een doorbraak](#): voor het eerst verbood een rechter het gebruik van landbouwgif in de lelieteelt. In hoger beroep kreeg de teler alsnog toestemming om vier middelen te gebruiken om zijn oogst te redden. Inmiddels stapelen de juridische successen zich op.

Baanbrekend is de uitspraak van de Raad van State, begin april, dat lelietelers een natuurvergunning moeten hebben om gif te gebruiken in de buurt van een beschermd natuurgebied. [In de rechtszaak, aangespannen door Milieudefensie, gaat het om het Holtingerveld](#). Volgens de Raad van State moeten boeren aantonen dat pesticiden geen negatief effect hebben op de natuur waarin ze terechtkomen. Nader onderzoek is nodig, oordeelt de Raad.

Onderzoek waarop Meten=Weten al jaren aandringt. Sinds 2023 loopt dan wel OBO-2, gericht op de ziekte van Parkinson, leukemie, lymfeklierkanker, COPD, astma, acute en chronische klachten, en concentratiestoornissen bij kinderen. Maar dit onderzoek van het RIVM, het Nivel (kennisinstituut voor gezondheidszorg) en Iras (Universiteit Utrecht) duurt tot 2031 en opeenvolgende ministers willen geen voortijdige conclusies trekken.

Alok van Loon: 'Wij dachten: nu schrikt de overheid wel, maar we werden met hoongelach ontvangen'.Foto Olaf Kraak

Niet onherroepelijk

“We zitten met de uitspraak van de Raad van State op een kantelpunt”, denkt Frans Rooijers. “Maar we zijn er nog lang niet. We moeten blijven duwen. De wet moet worden gehandhaafd door provincies en gemeenten, en er moet een aantal stoffen worden verboden omdat ze gevaarlijk zijn. Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden moet gewoon zijn werk goed doen, met de huidige kennis van zaken.”

Rooijers trekt een vergelijking met een ander kantelpunt, van het klimaatbeleid. “Met het akkoord van Parijs in 2015 hadden we ook zo’n kantelpunt en de Europese Unie ging lijnen uitzetten. Maar nu zie je dat er weer van alles wordt losgelaten. Het is niet onherroepelijk. En zover als met het klimaat zijn we nog lang niet met pesticiden. Wij vinden dat aan de uitspraak van de Raad van State nog geen recht wordt gedaan. De provincie spreekt nu over een moratorium voor de bollenteelt, maar er zijn al zoveel hectares voor de bollen. En het is een hoppende teelt, die telkens ergens anders plaatsvindt.”

Dat boeren niet meteen zonder bestrijdingsmiddelen kunnen, snapt Rooijers best. “We richten ons op het gebruik van middelen die geen schadelijke effecten hebben op gezondheid en natuur. Inmiddels hebben we bijna negentig stoffen gevonden die ver buiten de akkers terechtkomen. Daarvan zeggen wij: stop daar onmiddellijk mee.”

Alok van Loon herinnert aan de waarschuwing van haar leermeester Tennekes: “Die zei in 2010 al dat er een deltaplan voor de agro-ecologie moest komen”. Ze is inmiddels gestopt als secretaris en woordvoerder van Meten=Weten. Ze was opgebrand, zegt ze. “Ik heb een jaar niks gedaan. Onlangs heb ik me weer met de muziek beziggehouden bij een feest in het dorps huis. Daar was iedereen, we moeten toch met elkaar samenleven. Dan vermijden we dit onderwerp om het gezellig te houden.”

Lees ook:

Altijd speuren naar ziekmakende stoffen, van Tata en bollenboer

Omwonenden eisen inzicht in pesticidengebruik. ‘Waarom mag ik niet weten wat ik inadem?’

Voor omwonenden is inzicht verkrijgen in pesticidengebruik van bollenboeren haast onmogelijk. De wet schrijft maximale transparantie voor, maar het ministerie en toezichthouder NVWA vragen geen spuitgegevens op bij boeren. [Een gang naar de rechter vergt een lange adem.](#)

Lelietelers mogen niet zomaar meer met gif spuiten, oordeelt Raad van State

Zolang lelietelers niet kunnen aantonen dat het gebruik van pesticiden ongevaarlijk is voor de natuur, [moeten ze een natuurvergunning aanvragen,](#) oordeelt de Raad van State.

Help ons door uw ervaring te delen: